

Kremasjonsbevegelsen

Hva gjør man med en død kropp? Ulike kulturer har hatt mange måter å håndtere dette problemet på.

Som vi ser i sitatet nedenfor, beskrev Homer en kremasjon av helten Patrokles i *Illiaden*.

Kristendommen tok sterkt avstand fra kremasjon, og fra år 400 e.Kr. hadde praksisen helt forsvunnet i Europa. På slutten av 1800-tallet ble imidlertid kremasjon et populært tema hos fremskrittsoriente intellektuelle, vitenskapsmenn, leger og byråkrater. Hygieniske og sanitære forhold ble fremført som de viktigste grunnene, idet man antok at kremasjon minsket smittefare og var et mer hygienisk alternativ enn jordfestelse. Men det ble også argumentert med at kremasjon var plassbesparende i en tid der kirkegårdene var i ferd med å bli fylt opp i de store byene. I tillegg fikk kremasjonsbevegelsen fotfeste som del av de antikirkelige kampanjer, der argumentet var at døden var en naturlig prosess, en forråtnelsesprosess, som innebar tilintetgjørelse. Det logiske måtte

derfor være å påskynde og effektivisere denne naturlige tilintetgjørelsen. De første kremasjonsovnene ble oppfunnet i 1873, og det første kremasjonsskammer presentert på verdensutstillingen i Wien i 1873. Kremasjonsforeninger som talte for kremasjon som samfunnshygienisk tiltak ble etablert over hele Europa, i Norge i 1889. Artikkelen som det gjengis deler av nedenfor avstedkom en lang debatt i Tidsskriftet og flere offentlige utredninger. Kremasjon ble legalisert først ti år senere, i 1898, og det første krematorium ble åpnet på Møllendal i Bergen i 1907. I dag kremeres om lag 34 % av Norges befolkning. Antakelig var artikkelen, skrevet av distriktslege Johan Dahl, en viktig foranledning til kremasjonsbevegelsen i Norge (Tidsskrift for Praktisk Medicin 1888; 8: 179).

Om ligbrænding

af distriktslæge Johan Dahl

Som bekjendt brugte man under hedenskabet at brænde ligene baade hertillands og i de øvrige europæiske lande. De ler-urner, fyldte med aske, som jevnlig findes i vore gravhøie fra oldtiden, beviser det for vort lands vedkommende. Om Patrokles fortæller Homer i *Illiaden*, at hans lig blev brændt af hans ven og vaabenfælle, Achilleus, at tolv unge fanger ofredes paa baalet, og at asken lagdes i en gylden urne. [...] Man har indvendt mod ligbrændingen, at den oprører de gjenlevendes følelser, og at den i retsmedicinske spørgsmaal udsletter sporene af begaaede forbrydelser, som derfor vil blive uopdagede og ubeviste. Den første indvending gjælder kun, til man kommer i vane med ligbrændingen, senere vil de gjenlevendes pietetsfølelse lige saa godt kunne vies en urne med den henfarnes aske som en jordhøi med et mere eller mindre pragtfuldt monument. Den anden indvending har tilsyneladende mere vegt; men naar sagen vel overveies, maa man dog indrømme, at det forholdsvis yderst sjelden hænder, at et lig atter opgraves, forat en medicolegal undersøgelse kan anstilles, og endnu sjældnere, at der ved en slig undersøgelse erhverves positive beviser. Desuden kan der for det første kun være tale om ligbrænding i de større byer, hvor der altid forlanges attest om dødsårsagen fra læge, og opstaar der saa nogen mistanke om mord, vil det offentlige kunne forlange obduktion og undersøgelse før kremationen.

Der er nu opprettet krematorier i de allerfleste af Europas lande, ogsaa i vore nabolande, Sverige og Danmark. I Nordamerika er der ogsaa flere; blandt andre steder ogsaa i Bosten, hvor et selskab har oprettet et krematorium og dertil valgt et vakkert sted, beliggende i en af forstæderne, hvor det indtager et fladeinhold af fire akres. Der findes en kirke, hvor de religiøse ceremonier kan foretages inden kremationen, der er endvidere en obduktionsstue og et rum til opbevaring af ligene nogen tid for at berolige frykten hos dem, der har imod kremationen af ængstelse for at blive brændt skindøde. Anstalten modtager folk af alle klasser, og kirken kan benyttes for hvilkensomhelst religionskultus.